

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทักษะที่มีต่อการดูแลเด็กพิการและความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 แห่ง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่พี่เลี้ยง ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพ ปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (หญิง) จังหวัดนนทบุรี และสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดราชบุรี จำนวน 213 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประมวลผลข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ t-test, F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยเสนอผลการศึกษาในรูปของตารางประกอบคำบรรยายและการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการสวัสดิการแก่เด็กพิการในสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 21.6 มีอายุระหว่าง 40-44 ปี ร้อยละ 38.5 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 51.2 มีสถานะในการทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราว ร้อยละ 22.1 ปฏิบัติงานมา 1-5 ปี และ 6-10 ปี โดย

ร้อยละ 80.3 ทำงานเป็นกะ ร้อยละ 59.6 ทำงานกะละ 36 ชั่วโมง ร้อยละ 99.1 มีวันหยุด โดยจำนวนวันหยุดนั้น พบว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานร้อยละ 70.1 มีวันหยุด 2 วัน ต่อสัปดาห์

2. ลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากร

บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการสวัสดิการแก่เด็กพิการในสถานสงเคราะห์ ปฏิบัติหน้าที่ในการคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เมื่อเด็กต้องเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกสถานสงเคราะห์ และสอนให้เด็กมีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานสงเคราะห์ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ร้อยละ 98.1 รองลงมา เป็นการ กล่าวขอบคุณ เมื่อเด็กช่วยเหลืองาน และสอนให้เด็กช่วยตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน ร้อยละ 97.7 การให้ความช่วยเหลือเด็กขณะที่เด็กทำกิจวัตรประจำวัน การกล่าวชมเชย เมื่อเด็กทำความดี การสอนให้เด็กพิการที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี เป็นผู้คอยช่วยเหลือเด็กพิการคนอื่น ๆ ร้อยละ 97.2 ปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่เด็กเมื่อเด็กต้องการ ร้อยละ 96.7 รับฟังปัญหาของเด็ก ร้อยละ 96.2 สำหรับประเด็นที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การรับ-ส่งเด็กพิการ ไปโรงเรียน ร้อยละ 47.9

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

แบ่งเป็นประเด็นปัญหาการขาดความรู้ในการปฏิบัติงาน ปัญหาการขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน

ในประเด็นปัญหาการขาดความรู้ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ด้านการใช้ภาษามือไทย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.10 รองลงมาเป็นการขาดความรู้ความรู้ด้านการกายภาพบำบัดเด็กพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 การขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 การขาดความรู้ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นให้แก่เด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 การขาดความรู้ด้านการใช้กายอุปกรณ์ชนิดต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 การขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 การขาดความรู้เกี่ยวกับปัญหาและพฤติกรรมของเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 และการขาดความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76

ในประเด็นปัญหาการขาดทักษะในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดทักษะการสื่อสารกับเด็กพิการที่บกพร่องทางการได้ยิน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.97 รองลงมา

เป็นการขาดทักษะการให้คำปรึกษาแก่เด็กพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 การขาดทักษะการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานสงเคราะห์เพื่อเป็นการฝึกและพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 การขาดทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 การขาดทักษะการประเมินเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 การขาดทักษะการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 การขาดทักษะการสังเกต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 การขาดทักษะการเลี้ยงดูเด็กพิการตามกิจวัตรประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.749 การขาดทักษะการเขียนรายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.741 และการขาดทักษะการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานประสบปัญหาสุขภาพ โดยในรอบปีที่ผ่านมามีอาการปวดตามข้อ ปวดหลัง หรือปวดเมื่อยตามร่างกายเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.86 รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ไม่มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และมีปัญหาสุขภาพอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55

ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานประสบปัญหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 รองลงมา คือ ไม่มีบริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.536 อากาศถ่ายเทไม่สะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.532 แสงสว่างในที่ทำงานไม่เพียงพอ 2.44 สถานที่ทำงานไม่มีความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และสถานที่ทำงานไม่สะอาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20

4. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากร

แบ่งกลุ่มความต้องการออกเป็น 2 ด้าน คือ ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านความรู้ (Knowledge) ในการปฏิบัติงาน และความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านทักษะ (Skill) ในการปฏิบัติงาน

ในประเด็นความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านความรู้ พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษามือไทยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมาเป็นความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุสำหรับเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ความรู้เกี่ยวกับโรคที่พบบ่อยในเด็กพิการ มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 3.77 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ความรู้เกี่ยวกับยา และการใช้ยาในเด็ก และความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.72 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61

ในประเด็นความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านทักษะ พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านทักษะการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และการแก้ไข ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเด็ก มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมาเป็น ความต้องการพัฒนาทักษะการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ดูแลเด็ก มีค่าเฉลี่ย 3.80 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการประเมินเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการสังเกต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ความต้องการในการพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเด็กพิการตามกิจวัตรประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และ ความต้องการในการพัฒนาทักษะการเขียนรายงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

5. ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานกับเด็กพิการ

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานกับเด็กพิการนั้น ผู้ศึกษา ได้ศึกษาในประเด็นของ ทศนคติ (Attitude) ที่ดีต่อการดูแลเด็กพิการ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นว่าการดูแลเด็กพิการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 รองลงมา คือ การทำงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจที่ได้ดูแลเด็กพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 งานที่ทำเป็นงานที่มีเกียรติและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 เด็กที่ดูแลอยู่เปรียบเสมือนลูกหรือญาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อเด็กพิการที่ดูแลอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เด็กพิการยอมรับว่าบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตเขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ปฏิบัติหน้าที่ทุ่มเทความรักความอบอุ่นแก่เด็กพิการทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 คิดว่าเด็กพิการสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เด็กที่ดูแลอยู่มีการตอบสนองของความหวังดีที่มีให้แก่พวกเขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 บุคลากรสามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจสำหรับเด็กที่ดูแลอยู่ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และมีความเห็นว่า เด็กพิการสามารถมีอนาคตที่ดีได้ทัดเทียมเด็กปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติ

หน้าที่ มีทัศนคติที่ดีในการดูแลเด็กพิการ โดยให้ความสำคัญในการดูแลเด็กพิการเสมือนลูก ด้วยความเต็มใจทุ่มเท และรู้สึกภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่

6. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับความต้องการในการพัฒนาตนเอง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ แบ่งเป็นความต้องการในการพัฒนาความรู้ และความต้องการในการพัฒนาทักษะ

ด้านความต้องการในการพัฒนาความรู้ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาความรู้ที่แตกต่างกัน ส่วนอายุ สถานะในการทำงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน เวลาทำงาน และจำนวนวันหยุดต่อสัปดาห์ ไม่มีความต้องการในการพัฒนาความรู้ที่แตกต่างกัน

ด้านความต้องการในการพัฒนาทักษะ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกัน ในกลุ่มระดับการศึกษาประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี และพบว่า เวลาในการทำงานที่แตกต่างกันของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกันด้วย ส่วนตัวแปรด้านอายุ สถานะในการทำงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และจำนวนวันหยุดต่อสัปดาห์ ไม่มีความต้องการในการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงและความมั่นคงของมนุษย์” นักศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ ได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติงาน เพื่อเป็น แนวทางในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการในภาพรวม

1.2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน ที่ให้ความสำคัญต่อระบบการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงาน และจัดให้มีมาตรฐานในการคัดเลือกบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการ

1.3 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการวางแผนโครงสร้างอัตรากำลังของบุคลากร ให้มีความเหมาะสมกับจำนวนเด็กพิการในแต่ละสถานสงเคราะห์ เพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างทั่วถึง เกิดประสิทธิภาพ และลดภาระงานแก่บุคลากร

1.4 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความสำคัญแก่บุคลากรที่ให้บริการแก่เด็กพิการ โดยการให้ความเอาใจใส่ ดูแลบุคลากรอย่างใกล้ชิด ทั้งในส่วนของสวัสดิการ และค่าตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงาน

1.5 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการผลักดัน ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปในสังคมเกิดความเข้าใจ และตระหนักในปัญหาเกี่ยวกับการดูแลเด็กพิการ และสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กพิการ ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กพิการได้มีส่วนร่วมในสังคม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 สถานสงเคราะห์เด็กพิการ ควรจัดหาอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่บุคลากรที่ให้บริการแก่เด็กพิการ เช่น อุปกรณ์ในการช่วยยก อุปกรณ์ในการเคลื่อนย้ายเด็กพิการ เพื่อให้การทำงานมีความคล่องตัวขึ้น และป้องกันอัตราเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน

2.2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เชิงวิชาการ อบรมทักษะการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนควรมีการทดสอบสมรรถนะของบุคลากรที่ให้บริการแก่เด็กพิการ เพื่อแบ่งกลุ่มตามความรู้ และทักษะ และจัดทำแผนในการพัฒนาบุคลากร ได้ตรงกับความต้องการ

2.3 สถานสงเคราะห์เด็กพิการ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และความต้องการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรจัดให้มีหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กพิการ โดยเป็นหลักสูตรก่อนปฏิบัติงาน และหลักสูตรระหว่างการปฏิบัติงาน อย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3.2 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการเปิดอบรมหลักสูตรให้แก่บุคลากรทั่วไปที่สนใจ เข้ารับการอบรม ก่อนเปิดรับสมัครคัดเลือกบุคลากรที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว เข้าทำงาน

3.3 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการศึกษาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่เด็กพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ทั้งหลักสูตรในประเทศ และต่างประเทศ

3.4 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการทำงานด้านคนพิการ เพื่อการพัฒนารูปแบบการให้บริการสวัสดิการแก่เด็กพิการในสถานสงเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม

3.5 หน่วยงานสถานสงเคราะห์เด็กพิการ ควรมีการสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Management) ในองค์กรของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 แห่งเท่านั้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น

1. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับเด็กพิการในสถานรับเลี้ยงเด็กพิการ มูลนิธิเด็กพิการของเอกชน

2. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ให้บริการกับคนพิการในสถานสงเคราะห์คนพิการ หรือศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพคนพิการ ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์